

WINTERWANDELING: DE VESTEN VAN SLUIS

Maandag 24 februari 2025

Sluis, dat stadje is ook van ons. Zeeuws-Vlaanderen behoorde tot het graafschap Vlaanderen. Nu niet meer, maar het is nog niet echt voorbij. Sluis leeft o.m. van Vlaamse en Damse centen. Zwin en Damse Vaart zijn de verbinding tussen Damme, Oostkerke en Sluis die zustersteden, maar ook concurrenten zijn geweest.

We zeggen 'Damse Vaart', maar feitelijk is het nu gewoon een 'kanaal'. Als opvolger van het Zwin, dat niet helemaal op dezelfde bedding lag. Damme en Sluis hebben een gezamenlijke en bewogen geschiedenis achter de rug. Hun faam en naam hebben ze behouden. Hun macht en invloed zijn verdampt. De band tussen Damme en Sluis zal er altijd zijn. Het zijn bijna zustersteden. Daarom is het goed dat wij met Neos Damme die band ook onderhouden. En genieten van wat Sluis te bieden heeft. Het moet niet altijd winkelen of eten zijn. Gewoon op de vesten wandelen, ook dat is heerlijk.

En beseffen dat ooit tussen de torens van Sluis en Sint-Anna-ter-Muiden er enkel het water van het brede Zwin lag, waarlangs de wereld kwam kopen en verkopen in de havens langs het Zwin tot in Brugge, of ... oorlog kwam voeren. Immers, niet alleen commercie passeerde hier. Ook oorlogsschepen en legers van Spanje, Engeland en Oranje. Gelukkig leven wij, hier en nu althans, in een oorlogsvrije regio. Met natuur, gezonde lucht, toffe mensen, landbouw en een uniek landschap. Nu passeren er andere 'legers'. Een leger fietsers, wandelaars, ook schaatsters toen het nog kon, toeristen, eters en shoppers. Of ooit ook nog voor bepaalde gespecialiseerde shops.

Zo gaat de geschiedenis. Zaken komen en verdwijnen. Wij overigens ook. Maar op 24 februari hadden wij er onze uitstekende winterwandeling.

DE GOEDE PUNTEN

Eerste goed punt: Een zestigtal moedige wandelaars. Inclusief 2 hondjes. Sympathiek. Samenkomst op de Kaai aan het borstbeeld van H. Van Dale. J.H. van Dale 1828 – 1872, was onderwijzer in vroegere openbare school in de Hoogstraat en later Stadsarchivaris.

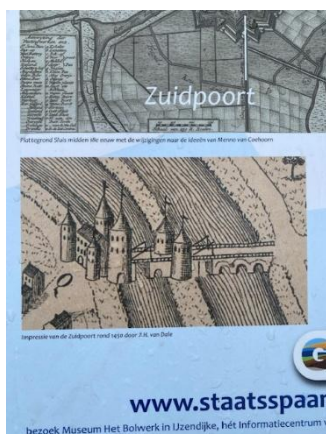
Tweede goed punt: Er was regen voorspeld. Het bleef droog.

Derde goed punt: Onze gids en acteur-regisseur Paul Saelens vertelde onderweg op zijn typische wijze een en ander over de geschiedenis en over wat te zien, en zelfs over wat niet meer te zien was.

Vierde goed punt: het was een deugddoende wandeling met een magnifiek zicht op Sluis en omgeving, voorgesteld en geleid door onze wandel- en fietskoning Luc Meire. Aan de Zuidpoort had hij de wandelaars boven de Zuidpoort het unieke zicht op Sluis en de natuur willen tonen, maar de meesten spoedden zich naar beneden waar de sterke opkikker stond te wachten.

Vijfde goed punt: na 2/3 afstand aan en onder de Zuidpoort konden de wandelaars nippen aan een frisse neut jenever of limoncello. En zo mogelijk nog een tweede shotje? Shotje is de naam onder jonge mensen voor een portie sterke drank.

Zesde goed punt: op het einde stond een koffie of thee met appeltaart te wachten. Niet lang overigens, koffie en taart smaakten heerlijk en waren geen lang leven beschoren. De sfeer was goed. We hadden de brasserie nog lang bijna voor ons alleen.

Zevende goed punt: het bestuur van Neos Damme kan tevreden terugkijken op een geslaagd initiatief. Ook was de regenban gebroken; na een aantal wandelingen en fietstochten die overgoten werden met hemelwater, hielden we het ditmaal droog; spieren en humeur waren gezond en warm.

BEETJE ACHTERGROND EN GESCHIEDENIS OVER DAMME, SLUIS EN HET ZWIN

Sluis vroeger aan het water, in een gebied van schorren, slikken en eilandjes: de Sincfala. Cadzand was zo een eiland. Door stromingen en een stormen veranderde de zee huishouding en ontstond de zeearm het Zwin, bijna 2 km breed, met uitloper tot Damme, en zelfs tot in Sijsele was er een kreek, nl. het Zwinnegat. We spreken van de 9de tot de 12de eeuw. Een waterloopje tussen Brugge en Damme werd uitgegraven tot kanaal. De verbinding naar Ieper was de basis voor kanaal Brugge-Oostende. Damme werd in die tijd een van de belangrijkste Europese havens. Invoer en uitvoer naar heel Europa, met de Hanzesteden.

Toen kwam de inpoldering met dijken. Er was te weinig water uit binnenland om geul uit te schuren. 1830: Zwin was nog 8 km lang. In 1900 alleen nog een kreek van 1 km. Vissersboten in de kreek alleen bij hoog water.

Brugge had met Damme en Sluis zijn vaste en grote uitweg naar de zee. Bij een brug en een tolhuisje ontstond Sluis, voorheen Lamminsvliet. Grote boten tot Sluis, met overslag naar Damme en Brugge. Damme had stapel van veel handelswaar. De havens waren Damme, Monnikenrede, Hoeke, Mude. Sluis kwam erbij toen het Zwin verzandde. De vaargeul werd smaller. Sluis bleef goed voortdoen en was er rivaliteit tussen Brugge en Sluis. Maar ook voor Sluis kwamen problemen. Einde 15de eeuw verzandde ook de monding van het Zwin. Sluis lag niet meer aan het water.

Damme-haven was destijds zo groot dat de Franse vloot, 1700 schepen, in Damme kon aanleggen. Damme kende zijn bloeitijd in de 13de eeuw. 13de eeuw kwam de OLV-kerk en een hal. In de 15de eeuw bouwde men het stadhuis op de plaats van de hal. Halverwege 13de eeuw bestond het Sint-Janshospitaal reeds in Damme, met een leprozerie en een begijnhof. Franse wijn en haring passeerden in Damme. Einde 13de eeuw kwamen de Damse versterkingen. Filips de Schone had Damme veroverd. Vlaamse graaf Robrecht van Bethune heroverde.

Sluis is vroeger altijd Vlaams geweest in het graafschap Vlaanderen.

De Damse vaart, het Napoleonkanaal kwam er door Napoleon. De bedoeling was tot Breskens. In 1830 kwam men slechts tot Sluis. Daarna kwamen de dubbele vaarten die de Damse Vaart moesten kruisen, met een sifon. In de oorlog werd de Sifon gedynamiteerd of gebombardeerd.

Hier en in de streek werden doorheen heel de geschiedenis, ook met de Spanjaarden, Fransen, Engelsen, Genuezen, bloedige veldslagen uitgevochten. 4 Grenspalen dateren uit 1785 met de vrede van Fontainebleau tussen de Verenigde Provinciën en de Oostenrijkse Nederlanden. We herinneren de grenspalen van Gwijde van Dampierre in 1293 die het territorium van Sluis afbakenen. In 1392 maakte Lodewijk van Male er een vestingstad van. Door zijn ligging aan de uitweg naar zee was Sluis zeer strategisch belangrijk. Kasteel en vestingen gesloopt door de Fransen in 1794 en de vestingen in 1820.

Overblijfselen van stadswallen en poorten. In WO II bijna gans verwoest.

Karel de Stoute, denk aan de praalstoet van de gouden boom, vierde zijn verloving met Margaretha van York in Sluis, trouwde in Damme en vierde daarna feest in Brugge. Ze trokken Brugge binnen via de Kruispoort.

Er was de middeleeuwse wolnijverheid, en invoer van haring en wijn naar Damme en Brugge. Markt, Melckmarkt, stadhuis (1375) met Belfort enig in Nederland, met Brugse invloed, torentje, ook hier Oostenrijks wapenschild, was ooit brandweerarsenaal en Brouwershuis. Stadhuistoren is symbool van Vlaamse stedelijke onafhankelijkheid. Prachtig interieur naar het schijnt.

Bekende inwoner was Jantje van Sluis. Spanjaarden zouden Sluis aanvallen om klokslag 3 uur. Jantje, de torenwachter, was dronken, viel in slaap en vergat 3 uur te slaan. Sluis was gered. Hij kreeg straf en beloning en moest voor altijd op de uitkijk staan.

Even ter herinnering:

Rond 1280 stadsrechten en charter. Van Gwijde van Dampierre. Lamminsvliet wordt Sluis. Was ook een sluis.

1302: Slag der Gulden Sporen

1340: 2 dagen zeeslag tussen Frankrijk en Engeland. Met voor de eerste maal kanonnen; duizenden doden

1382: grachten, wallen, poorten, kasteel gesloopt in 1794

1386: naar Bourgondië

1387: Belfort en stadhuis

1424: Waterpoort en Oostpoort, stenen OLV-kerk met zerken andere kerk

1430: huwelijk Filips de Goede en Isabella van Portugal

1437: verwoesting door de Bruggelingen van de Westpoort. Meteen nieuwe poort, die bijna een fort werd

1468: verloving Karel de Stoute en Margaretha van York. Huwelijk in Damme en feest in Brugge, in Prinsenhof en in de binnenstad.

1438: stapel van wijn en droge vis, handel in masten en zoutnering

1566: Sluis verkocht aan Brugge

1576: Parma aan de macht in Sluis en versterking met advies van Simon Stevin
Zwin kwijnt verder weg. Indijking en inpoldering. Sluis verschrompelt ten voordele van de Scheldehavens. Wel verbinding naar Brugge. Is niet gelijk aan de waterweg tussen Sluis en Brugge.

1604: Spaanse gouverneur weg met 3000 soldeniers; Turkse galeislaven krijgen vrijheid

1606: zeeslag met nederlaag van Spanje met 600 doden

1650-1700: definitieve vorm van de omwalling

1796: Fransen doorbreken de vestingen voor toegangswegen

1810: Napoleonvaart; in 1830 slechts tot Hoeke. Na 1850 verder afgewerkt. Er was scheepsverkeer.

1850: Leopold- en Schipdonkkanaal; onder de Damse Vaart door.

1872: indamming van het Zwin

1914-1918: opblazen sifons

1940: sifon opgeblazen; niveauverschil water; tussen de 3 vaarten.

Kanaal

Grenspalen: Oostenrijkse, 1785, vrede van Fontainebleu grens tussen verenigde provinciën en de Oostenrijkse Nederlanden vastgelegd. Landzijde wapen Nederland. Achterkant oud Oostenrijks wapen. Ertussen paal met "'t Vrije".

Einde kaaimuur: 2 zware torens, gerestaureerde resten

Borstbeeld J. H. van Dale

Gebarsten gedenksteen in kaaimuur einde water.

Tekst: W. V. en uit Gids voor de Zwinstreek van Johan Ballegeer.

Foto's: Will